Nyheter och annan information från Hölö-Mörkö Hembygdsförening • December 2012

Kyrkskolan är färdigrenoverad

Byggnadsställningarna är nu borta från de pietetsfullt målade husen.

Skolmuseet på övervåningen har flyttats ner till Blå Salen som disponeras av Hembygdsföreningen.
Där finns även plats för studiecirklar, mindre utställningar och öppet hus-verksamhet.
Förrummet domineras nu av ett dekorativt glasskåp med föreningens hembygdsdräkter. I samband med utställningar i Gula Salen är publiken också välkommen att bekanta sig med skolmuseet, dräktutställningen och tillfälliga utställningar i Blå Salen.
Hela entréplanet bildar därmed en välkomnande enhet.

Hembygdsföreningen disponerar också den lilla skolsalen på övervåningen inclusive intilliggande dräktkammare där det omfattande arkivet fått sin plats.
Den lilla skolsalen har målats i gammelrosa och är med sina dekorativa fönster med utsikt mot kyrkan ett av kyrkskolans vackraste rum.
Det används nu som hembygdsföreningens arbetsrum och kansli. På övervåningen samlas även Spinngruppen en kväll i veckan och utövar traditionellt hantverk i den gamla slöjdsalen. I trähuset finns numera fem ateljéer, en hantverksbutik och ett kafé som är öppet i samband med utställningarna.

Kyrkskolan som den ser ut i dag.

Mer i detta nummer:
Vi skriver om Hölö-skolan som fyller 40 år.
Vi presenterar våra dräkter.
Och kommande program under våren 2013.

Vi önskar alla våra läsare
en God Jul och
ett Gott Nytt År 2013

Hölöskolan 40 år

Redan 1958 började man diskutera en ny centralskola i Hölö, men det skulle dröja till mitten på 60-talet innan planeringen av en ny skola började på allvar.

Arkitekten Bley, som ritade Hölöskolan, hade i sitt första förslag inkluderat simhall, barnstuga och gymnastikhall. Det skulle byggas en låg- och mellanstadieskola med 10 klassrum för tre miljoner. Barnstuga för 600 000 kr och en gymnastik- och simhallsbyggnad för drygt 2 miljoner. Detta skulle bli Hölö kommuns största projekt i modern tid och skolan var klar till läsåret 1971-72. Skolan skulle också i förslaget bli en allmännyttig anläggning.

Nu blev skolbygget försenat med ett år pga. att Hölö kommun kom att ingå i storkommunen Södertälje. Sammanläggningsdelegerades arbetsutskott prutade ned skolbygget med 1 750 000 kr och hösten 1972 stod den minskade anläggningen klar. Det nya förslaget innebar att skolan fick 13 klassrum, ett bibliotek på 80 kvm. Stadsbibliotekarien var inte nöjd, han önskade inte mindre än 200 kvm.

Skolmåltidslokalen blev större för den skulle vara en samlingslokal för Hölöföreningar med anledning av att Föreningshuset skulle rivas. Gymnastiksal på 400 kvm. I våningen under blev det en bastu, duschrum, hobbyrum och ett rum för kraftsportsträning. I stort sett var Hölöpolitikerna nöjda med det nya förslaget.

De skolenheter som var igång vid den tiden var Petersborg, Kyrkskolan och Eneboda skola. Dessa kom att läggas ned när den nya skolan blev klar. Petersborg och Kyrkskolan var nerslitna skolor medans Eneboda skola var nybyggt 1958. Varför Eneboda skola byggdes så sent berodde på att Oaxens kalkbruk hade annonserat en större personalökning, men när skolan stod klar hade man rationaliserat och började avskeda folk. Skolorna i Hölö var överfulla och nu började man köra Hölöbarnen till Mörkö.

Skolskjutsarna kostade 180.000 kr per år och det var lika mycket som det kostade i Järna med fyra gånger så många invånare. Skolstyrelsen i Hölö var den första i landet som fick socialstyrelsens tillstånd att samordna en barnstuga med skolan. Nu blev det ingen barnstuga i första omgången för vid den tidpunkten fanns för få unga barnfamiljer i samhället.

I augusti 1972 invigdes den nya Hölöskolan. I invigningstalen sa ordförande i Hölö skolstyrelse att i visionen fanns en framtida högstadieskola. Det skulle dröja drygt 20 år tills ett högstadium blev klart. Höstterminen 1972 blev en historisk skolstart. 158 barn tog skolan i besittning. Det blev första gången som Hölö- och Mörköbarnen går till en och samma skola. Skolan hade en rad lokaler för dubbel användning. Bespisningen skulle också vara en samlingslokal för bygdens folk.

I Hölö fanns ett föreningshus som bygdens föreningar hade sina möten i. Där fanns också en biograf. Några av skolans lokaler ersatte Föreningshuset vars undermåliga skick föranledde kommunen att köpa och bränna ned det. Nu blev det inget kulturhus i skolan som Hölöborna hade väntat sig. Erforderliga entréavgifter stoppade biografverksamheten. Skolstyrelsen tillät inte att upplåta bespisningslokalen om man skulle ta entréavgift.

I Hölö fanns föreningen Hem och skola. Att det var tre skolor i området utgjorde ett stort problem för föreningen. Det var svårt att samordna gemensamma skolaktiviteter. Med den nya Hölöskolan bestämdes att på hösten 1973 anordna Hölöskolans dag för första gången.

1991 klubbades i Hölö Mörkö kommundelsnämnd att skolan skulle byggas ut med högstadie- och fritidslokaler. 1994 kunde de första eleverna, som var födda 1980 och -81, flytta in i den nya högstadieskolan. Eleverna som var födda 1980 hade redan gått ett år på högstadiet i Eneskolan i Järna. Idag finns ca 440 elever i Hölöskolan.

I samband med skolans 40-års jubileum i år visade Hembygdsföreningen en skärmutställning på ortens skolor. Denna kan man fortfarande och en liten tid framöver se i våra lokaler i Kyrkskolan.

Louise Thor

LEDIGA TJENSTER.

= Som de inlemnade Ansökningarna för Skolmästarebeställningen uti Hölö Församling af Strengnäs Stift icke kunde till granskning upptagas, vardar härmed till nämde beställning, 3:ne månaders förnyad ansökningstid utsatt, hvarinom egenhändigt skrifne, vederbörligen karterade ansökningar kunna, jemte bevis om fullkomlig, så theoretisk som praktisk, kännedom uti Wexelundervisnings-methoden, insändas till Pastors-Embetet under adress: Södertelje och Hölö.

Våra hembygdsdräkter.

Kommundelen består av Hölö och Mörkö med var sin egen hembygdsdräkt, där Hölödräkten är yngst.

Mörködräkten går i blått och vitt. Blå-röd-vit randig kjol, blå väst och vit blus med vitt förkläde och vitt halskläde.
Grevinnan Ebba Bonde och fru Frida Norman, Oaxen, komponerade Mörködräkten efter ovannämnda förebild.
Bindmössa och tyllstycke gjordes efter gamla mönster från Hörningsholm.
Halskläde och förkläde hittades i Hemslöjdens samlingar. Till det bar man vita eller röda strumpor.
Det tog 5 år 1927—1932 från ”prototyp till serietillverkning”.

Mörködräkten har gamla anor.
Förebilden kom ur Prosten Ekströms bok: ”Mörkö historia”

Då allmogen på Mörkö skulle skaffa sig den, varpades det och sattes upp väv vid Egelsvik, hos fröken Alfhild Carlsson, som var sömmerska och vävkunnig. Så 1932 på Röda Korsets basar vid Hörningsholm bar mörköfruar sina dräkter för första gången.

Enligt lärarinnan vid Oaxen fröken Stina Mattsson, hade Frida Norman inte varit med och utarbetat dräkten, utan vid ett senare tillfälle fått vetskap om att den fanns och då bett grevinnan Bonde om varpordning och solvnoter för att Oaxens fruntimmer också skulle få var sin dräkt. Vävningen hade skett på skolans vind. ”Karl-Ottos Anna”, (Anna Carlsson), Klara Sundström och fru Gremberg hade varit damerna vid vävstolarna. Bolaget, Oaxens kalkbruk hade först stått för kostnaderna, sedan hade var och en fått betala en summa.

Hilma Nilsson mindes att hon som ung hade varit på begravningskaffe vid Pålsborg, på Mörkö. Då hon besökte deras torrklosett, såg hon där en bild på väggen av Mörködräkten i flerfärgstryck, vilket gjorde ett starkt intryck på henne, då det var mycket ovanligt med bilder i färg. Begravningen var 1918.

Hölödräkten går i rött (klänning) och grönt (förkläde) med ett brett rött läderskärp.
Klänningens gröna överdel är broderad, likaså förklädets över- och nederdel.
En vit skjorta, lin eller bomull, och vit huvudduk kompletterar dräkten.
Gröna strumpor och svarta skor. Dräktsmycket, designad av Sune Rooth, förhöjer intrycket.
Vera Gustavsson var med när dräkten komponerades.
Det tog drygt 10 år av letande, textilforskande och museibesök. Tullgarnsdräkten och Vingåkersdräkten har till stor del inspirerat till Hölödräkten.1982 invigdes de första dräkterna på Tullgarns Slott. 1999 visade man upp 30 dräkter på Skansens Hembygdsdräktens dag.

Ankie Schipper

Vera Gustavsson i Hölödräkt

FÖRENINGSBREV

Hölö-Mörkö Hembygdsförening

B

Kommande program 2013:

Tisdag 29 jan: kl 18.
Filmvisning: Vi visar gamla filmer ur vårt arkiv. Mera info se hemsida.
Söndag 17 feb: kl 13 Öppet Hus.
Söndag 17 mars: kl 14 Årsmöte i Gula salen, Kyrkskolan.
Maj: Vandring i Hölöskogen.

Kulturcentrum Kyrkskola

Gula Salen
Under hösten har flera uppmärksammade konstutställningar visats i Gula Salen. Senast var det Karin Magnusson och Åsa Lowden Kästel som ställde ut masker och porträtt i akvarell under rubriken "Var människa". Sista dagen hölls en musikstund som gav mersmak. Gula Salen har nu blivit en uppskattad och alltmer etablerad utställningslokal.
Lena Hansjons och Elisabeth Ydrén var initiativtagare till den inspirerande utställningen "Handspunnet" som visades i Gula Salen mellan den 27 okt och 4 nov. Mitt i salen tronade drottning Viktorias damastvävstol från Tullgarns vävstuga. Där satt Lena Hansjons och vävde medan hon samtalade med utställningens besökare. I små lådor fanns ull från alla de gamla allmogeraserna och i ett hörn satt några kvinnor och spann. Det visades allt från stickade tröjor och mössor av handspunnen ull till florstunna tunikor av lin.
Allan Waller och Sören Karlåker höll intressanta föredrag om textilprojekt i Etiopien och spånad av lin.

Aktuellt.
Den 2 dec anordnade hembygdsföreningen filmvisning i Gula Salen och den 9 dec blev salen förvandlad till Julmarknad. Mellan den 15 dec och 13 jan visas en jullovsutställning med målningar av Martin Ljunggren ur Hölösläkten Rasjös konstsamling.

I trähuset har Sörmlandskustens konst- och hantverksförening fått en fräsch och rymlig föreningslokal där man planerar att ha studiecirklar och träffar. Kaféet har fått ny inredning och drivs nu av föreningarna. Den 8 dec öppnas det igen med en medlemsutställning av konst i det mindre formatet. I samband med utställningarna kommer kaféet och hantverksboden att hålla öppet.

Annika Ekberg Ortler

Drottning Viktorias damastvävstol

Medlemskap i Hölö Mörkö Hembygdsförening:
I avgiften ingår Årskrönikan som skickas ut i god tid före årsmötet i mitten av mars och Sommarbladet, Höstbladet och Vinterbladet .
Medlemsavgiften: 200 kr för enskild medlem och 275 kr för familj. Pg 82 65 18-3

Hölö-Mörkö Hembygdsföreningens styrelse:

Louise Thor, ordförande	551 56145	Maj Petersson	551 57391
Lars Warg, v ordförande	668 36 09	Barbro Söderström	551 56166
Waltraut Neuschütz, sekr.	551 56330	Rasmus Eriksson	551 57812
Enar Gustavsson, kassör	551 57454	Susanne Bergholtz	551 51441
Ankie Schipper	0156 13055	Jan Lundberg	551 59118
Ivar Kraft	551 57664	Sonnie Kimsjö	550 60531

Kyrkskolan, 15392 Hölö.
www.holomorkohbf.se info@holomorkohbf.se